

Ενημερωτικό δελτίο Nyeleni

Αριθμός 61
Οκτώβριος 2025

Η εικονογράφηση δημιουργήθηκε για το 3^ο παγκόσμιο Φόρουμ Νυέλένι: Καλλιεργήστε ή πεθάνετε, Chardonnoir.

Οι αγρότες/ισες ξεσηκώνονται σαν γίγαντες, με τα χέρια και τις σοδειές τους να

λειτουργούν ως ασπίδα και ξίφος. Υπερασπίζονται τη γη, καλλιεργούν τη ζωή και διεκδικούν τη κυριαρχία τους, μετατρέποντας τη καλλιέργεια σε πράξη εξέγερσης, ανθεκτικότητας και ελπίδας.

Ενημερωτικό δελτίο 61

Ριζωμένες στην αντίσταση: εδάφη για την κλιματική δικαιοσύνη

Για τους αυτόχθονες πληθυσμούς, τους/τις αγρότες/ισες, τους παραδοσιακούς αλιείς, τους/τις κτηνοτρόφους, τους/τις κατοίκους των δασών, τους/τις εργάτες και άλλες αγροτικές κοινότητες, η γη, τα νερά, τα δάση και τα οικοσυστήματα αποτελούν τη βάση της ζωής τους. Οι αυτόχθονες πληθυσμοί αντιλαμβάνονται τα εδάφη τους ως σύνολο του οικοτόπου που καταλαμβάνουν ή χρησιμοποιούν, όπου έχουν τις ρίζες τους η κουλτούρα, η ταυτότητα και τα μέσα διαβίωσής τους. Πέρα από την παραγωγή τροφίμων, αυτά τα εδάφη διαδραματίζουν ουσιαστικό κοινωνικό, πολιτισμικό, πνευματικό και οικολογικό ρόλο. Ωστόσο, η γη και τα φυσικά αγαθά είναι αντικείμενο έντονων διαμαχών, με την άνιση κατανομή τους να αντανακλά τη διαρθρωτική διάκριση και τις ιστορικές αδικίες. Κατά τη διάρκεια των αιώνων, οι διαδικασίες περιφράξης, αποικιοκρατίας και στέρησης έχουν συγκεντρώσει τον έλεγχο στα χέρια ισχυρών παραγόντων, ενισχύοντας την καταπίεση και τον αποκλεισμό.

Σήμερα, η κλιματική κατάρρευση, η απώλεια της βιοποικιλότητας και η περιβαλλοντική αδικία – που προκαλούνται από τις νεοφιλελεύθερες οικονομίες που έχουν τις ρίζες τους στη χρηματοοικονομικοποίηση, την πατριαρχία και την αποικιοκρατία – εντείνουν αυτούς τους αγώνες. Η πρόσβαση, η χρήση και ο έλεγχος της γης και των εδαφών από τις κοινότητες παραμένουν ουσιαστικής σημασίας για την προώθηση των συστημικών μετασχηματισμών που οραματίζεται το κίνημα για την επισιτιστική κυριαρχία. Τα εδάφη είναι χώροι αντίστασης ενάντια σε εξορυκτικά έργα που θέτουν σε κίνδυνο την υγεία, τα μέσα διαβίωσης και τα οικοσυστήματα, αλλά και χώροι όπου οι κοινότητες δημιουργούν εναλλακτικές λύσεις με βάση την αγροοικολογία. Αυτά τα μοντέλα προωθούν την επισιτιστική κυριαρχία, την αξιοπρέπεια και τη δικαιοσύνη – κοινωνική, κλιματική, περιβαλλοντική, έμφυλη και διαγενεακή.

Καθώς τα κοινωνικά κινήματα κινητοποιούνται εν όψει της Διάσκεψης των Ηνωμένων Εθνών για το Κλίμα COP 30 και της Δεύτερης Διεθνούς Διάσκεψης για την Αγροτική Μεταρρύθμιση και την Αγροτική Ανάπτυξη, η παρούσα έκδοση του ενημερωτικού δελτίου Νγέλένι υπογραμμίζει τον κεντρικό ρόλο της γης και των εδαφών στη διαμόρφωση ενός δίκαιου και βιώσιμου μέλλοντος.

FIAN International, Friends of the Earth International, ETC Group, La Via Campesina

Στο Προσκήνιο 1

Από το Νγέλένι στη Σύνοδο Κορυφής των Λαών: σύγκλιση για την αλλαγή

«Δεν υπάρχει αγώνας για ένα μόνο ζήτημα, γιατί δεν ζούμε ζωές με ένα μόνο ζήτημα».

- Audre Lorde

Το 2025/26, τα κοινωνικά κινήματα έχουν αρκετές ευκαιρίες να συγκλίνουν και να οικοδομήσουν συστημικές εναλλακτικές λύσεις για τις αλληλοσυνδεόμενες κρίσεις που αντιμετωπίζουμε σήμερα. Αυτές οι στιγμές μας δίνουν επίσης την ευκαιρία να κινητοποιηθούμε ενάντια στους φορείς που αρπάζουν τη γη και τα εδάφη μας, καταπιέζουν τις κοινότητες μας και διαιρούν τα κινήματά μας με ακροδεξιές πολιτικές – πολυεθνικές εταιρείες, ολιγάρχες και σχέσεις με αυτούς τους αυταρχικούς ηγέτες. Το 3ο Παγκόσμιο Φόρουμ Νγέλένι (πραγματοποιήθηκε τον Σεπτέμβριο του 2025), η Σύνοδος Κορυφής των Λαών για την COP30 και ICARRD+20 (Δεύτερη Διεθνής Διάσκεψη για την Αγροτική Μεταρρύθμιση και την Αγροτική Ανάπτυξη) συγκεντρώνουν κοινωνικά κινήματα που εργάζονται για την αλλαγή του συστήματος, με διαφορετικά σημεία εκκίνησης και διαφορετικές γεωγραφικές και πολιτικές πραγματικότητες, αλλά με κοινούς στόχους.

Σε όλους αυτούς τους χώρους, το κεντρικό ζήτημα είναι πώς να αντιμετωπιστεί η κλιμάκωση της αρπαγής πόρων από τις νεοφιλελεύθερες πολιτικές (όπως περιγράφεται στο άρθρο «Στο προσκήνιο 2»). Μια από τις βασικές απαντήσεις σε αυτό το ερώτημα είναι το αίτημα για αγροτική μεταρρύθμιση και αναδιανομή.

Το κίνημα για την κλιματική δικαιοσύνη καταπολεμά το σύστημα των ορυκτών καυσίμων που καθιστά τον κόσμο μας αβίωτο, ενώ μολύνει και αρπάζει γη και θάλασσες από ψαράδες και αγρότες. Καταπολεμάμε το στρατιωτικό-βιομηχανικό σύμπλεγμα που είναι υπεύθυνο για ανείπωτη ταλαιπωρία, για το 5% των παγκόσμιων εκπομπών και για την ποινικοποίηση των υπερασπιστών του περιβάλλοντος, ενώ απορροφά τρισεκατομμύρια δημόσιων χρημάτων που θα έπρεπε να δαπανηθούν για δημόσιες υπηρεσίες ή χρηματοδότηση για το κλίμα. Αγωνιζόμαστε ενάντια στη χρηματοοικονομικοποίηση της φύσης – όταν η υποτιθέμενη δράση για το κλίμα γίνεται ένας άλλος τρόπος για τις τράπεζες και τα επενδυτικά funds να κερδίζουν από την καταστροφή, ενώ εκδιώκουν τους αυτόχθονες και αγροτικούς πληθυσμούς.

Η επισιτιστική κυριαρχία προσφέρει ένα εντελώς διαφορετικό πλαίσιο για την οργάνωση της παραγωγής και της κατανάλωσης τροφίμων. Απαιτεί τα τρόφιμα ως ανθρώπινο δικαίωμα και όχι ως εμπόρευμα, επαναφέρει την εξουσία στα χέρια των αγροτικών και αστικών εργατικών τάξεων, πολλές από τις οποίες είναι επίσης παραγωγοί τροφίμων. Επανατοποθετεί τα συστήματα διατροφής και σέβεται και αναπτύσσει την παραδοσιακή γνώση. Το πλαίσιο αυτό πολιτικοποίησε επίσης την αγροοικολογία – την επιστήμη, την πρακτική και το κίνημα της οικολογικής γεωργίας, που έχει γίνει ένα από τα πιο αξιόπιστα παραδείγματα λαϊκών λύσεων σε όλο τον κόσμο.

Στο 3^ο Φόρουμ Νγέλένι, τα κινήματα εμβάθυναν και διεύρυναν το πλαίσιο για την επίτευξη συστημικής μεταμόρφωσης, για παράδειγμα αντιμετωπίζοντας ψευδείς λύσεις, αντιτιθέμενα στη χρήση των τροφίμων ως όπλο πολέμου, όπως μπορούμε να δούμε καταστροφικές συνέπειες στη Γάζα, και προσθέτοντας κρίσιμες πτυχές οικονομικής και κλιματικής δικαιοσύνης. Η επέκταση και η ενίσχυση των συμμαχιών μας και των συλλογικών αγώνων μας για τη χειραφέτηση, τη δικαιοσύνη, την αυτονομία και το δικαίωμα στην αυτοδιάθεση είναι το κάλεσμα αυτών των στιγμών.

Τα λαϊκά κινήματα των αυτοχθόνων πληθυσμών, των αγροτών, των αλιέων, των μαύρων πληθυσμών, των φεμινιστριών, των εργαζομένων και των μεταναστών είναι οι κύριοι πρωταγωνιστές στην επίτευξη της κλιματικής δικαιοσύνης, της επισιτιστικής κυριαρχίας και της αναδιανομής των πόρων.

Οι αγρότες/ισσες, οι ψαράδες και οι αυτόχθονες πληθυσμοί αποτελούν την πρώτη γραμμή άμυνας στην καταπολέμηση των εξορυκτικών έργων στη γη τους. Οι συλλέκτες/ριες απορριμμάτων αγωνίζονται για έναν κόσμο χωρίς πλαστικά που βασίζονται στο πετρέλαιο. Οι φεμινίστριες της βάσης έχουν απαιτήσει οικονομίες για τη ζωή και τη φροντίδα, όχι της εξόρυξη. Οι κοινότητες των μαύρων και των αυτόχθονων πληθυσμών προσφέρουν στον κόσμο τις ιστορικές και παραδοσιακές γνώσεις τους για την ιατρική και την παραγωγή τροφίμων. Η επιστροφή της γης στα χέρια τους σημαίνει ότι οι πραγματικές λαϊκές λύσεις μπορούν να γίνουν πραγματικότητα.

Οι οργανωμένοι λαοί έχουν ιστορικά επιφέρει προοδευτικές αλλαγές, μικρές και μεγάλες. Σήμερα αντιμετωπίζουμε την κατάρρευση των δημοκρατιών, την άνοδο ισχυρών ολιγαρχιών και εταιρειών σε συμπαιγνία με την πολιτική τάξη. Μαζί, από το Νγέλένι έως τη Σύνοδο Κορυφής των Λαών και το ICARRD+20, θα αντιμετωπίσουμε αυτή την πρόκληση με ελπίδα και αλληλεγγύη. Με πραγματικές, πρακτικές λύσεις που βελτιώνουν τη ζωή των απλών ανθρώπων.

Στο Προσκήνιο 2

Η αγροτική μεταρρύθμιση και η αναδιανομή πρέπει να βρίσκονται στο επίκεντρο των πολιτικών για το κλίμα

Η τοποθέτηση της γης και των εδαφών υπό τον έλεγχο των μικρών παραγωγών τροφίμων, των αυτοχθόνων πληθυσμών και των αγροτικών κοινοτήτων είναι μια από τις πιο αποτελεσματικές στρατηγικές για την προώθηση της κλιματικής δικαιοσύνης. Η ασφαλής και δίκαιη ιδιοκτησία συνδέεται άμεσα με την οικολογικά ορθή διαχείριση των πόρων των εδαφών, τα βιώσιμα συστήματα διατροφής, την κοινωνική δικαιοσύνη, την ειρήνη και την ευημερία. Χωρίς πολιτικές αναδιανομής, η συγκέντρωση γης και πόρων θα συνεχίσει να τροφοδοτεί την οικολογική καταστροφή και να εντείνει τις ανισότητες.

Από την οικονομική κρίση του 2008, η γη αντιμετωπίζεται όλο και περισσότερο ως χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο, γεγονός που οδηγεί σε κερδοσκοπία, μεγάλης κλίμακας εξαγορές και εκτόπιση κοινοτήτων. Πιο πρόσφατα, οι «πράσινες αρπαγές» που συνδέονται με τις αντισταθμίσεις άνθρακα και τις αγορές βιοποικιλότητας έχουν επιταχυνθεί, με τέτοια σχέδια να αντιπροσωπεύουν πλέον το 20% των μεγάλων συναλλαγών γης. Αυτές οι πρωτοβουλίες, που προωθούνται ως λύσεις για το κλίμα, συχνά στερούν τις κοινότητες από τα περιουσιακά τους στοιχεία και υπονομεύουν την οικολογική διαχείριση. Εν τω μεταξύ, τα εταιρικά, βιομηχανικά συστήματα τροφίμων – που εξαρτώνται από μονοκαλλιέργειες, ορυκτά καύσιμα και αγροχημικά – παραμένουν σημαντικοί παράγοντες εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, αποψίλωσης των δασών και υποβάθμισης του εδάφους και των υδάτων.

Αντίθετα, οι μικροί παραγωγοί – οι οποίοι χρησιμοποιούν μόνο το 35% της παγκόσμιας καλλιεργήσιμης γης, αλλά τροφοδοτούν περισσότερο από το ήμισυ του παγκόσμιου πληθυσμού –

εφαρμόζουν ποικίλα, αγροοικολογικά συστήματα καλλιέργειας που ενισχύουν την ανθεκτικότητα και μειώνουν τις εκπομπές. Η συμβολή τους είναι απαραίτητη για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, τη διατήρηση της βιοποικιλότητας και την επισιτιστική κυριαρχία. Ωστόσο, η ικανότητα τους να συνεχίσουν να διαδραματίζουν αυτόν τον ρόλο εξαρτάται από την εξασφάλιση των δικαιωμάτων τους στη γη, το νερό και τα εδάφη.

Το ζήτημα του ποιος κατέχει και ελέγχει τη γη είναι επομένως άρρηκτα συνδεδεμένο με την πρόκληση της οικοδόμησης ενός δίκαιου και βιώσιμου μέλλοντος. Η αντιμετώπιση της ανισότητας στη γη μέσω πολιτικών αναδιανομής της ιδιοκτησίας δεν είναι μόνο υποχρέωση των κρατών σε σχέση με τα ανθρώπινα δικαιώματα, αλλά και κοινωνική και οικολογική αναγκαιότητα. Η αγροτική μεταρρύθμιση μπορεί να σταματήσει και να αντιστρέψει την αρπαγή γης, να περιορίσει την ανισότητα, να ενισχύσει τη δίκαιη μετάβαση προς την αγροοικολογία και τα βιώσιμα συστήματα διατροφής.

Επομένως, η αγροτική μεταρρύθμιση και οι πολιτικές αναδιανομής της γης πρέπει να αποτελούν θεμελιώσεις πυλώνες των στρατηγικών για το κλίμα. Η προώθησή τους μέσω δημόσιων πολιτικών δίνει τη δυνατότητα στις αγροτικές κοινότητες και στους αυτόχθονες πληθυσμούς να κυβερνούν και να διαχειρίζονται τα εδάφη τους με αυτοδιάθεση. Ιδιαίτερη έμφαση πρέπει να δοθεί σε μέτρα που διασφαλίζουν τον σεβασμό, την προστασία και την εκπλήρωση των δικαιωμάτων των αγροτών/ισών και άλλων μικρών παραγωγών τροφίμων, των αυτοχθόνων πληθυσμών και των αγροτικών κοινοτήτων στο πλαίσιο των αγορών άνθρακα και βιοποικιλότητας. Συνοψίζοντας, η τοποθέτηση της γης υπό τον έλεγχο των αγροτικών πληθυσμών και κοινοτήτων και η διασφάλιση των υφιστάμενων δικαιωμάτων ιδιοκτησίας τους – ιδίως των συλλογικών και εθιμικών δικαιωμάτων – θέτει τα θεμέλια για μια δίκαιη μετάβαση προς βιώσιμα και ισότιμα οικονομικά μοντέλα και κοινωνίες.

Κουτιά

Κουτί 1

Προς το συνέδριο ICARRD+20 για την προώθηση της επισιτιστικής κυριαρχίας και της κλιματικής δικαιοσύνης

Η Δεύτερη Διεθνής Διάσκεψη για την Αγροτική Μεταρρύθμιση και την Αγροτική Ανάπτυξη (ICARRD+20) θα πραγματοποιηθεί στην Κολομβία τον Φεβρουάριο του 2026, μετά από πρόσκληση οργανώσεων βάσης αγροτών, αυτόχθονων πληθυσμών, κτηνοτρόφων, βιοτεχνικών αλιέων και αγροτικών κοινοτήτων. Η Κολομβία, μία από τις λίγες χώρες που προωθούν την αγροτική μεταρρύθμιση, προσφέρθηκε να φιλοξενήσει αυτό το παγκόσμιο γεγονός.

Το Συνέδριο ICARRD+20 έρχεται σε μία κρίσιμη στιγμή, καθώς η αρπαγή γης, η κερδοσκοπία, η ανισότητα και η οικολογική καταστροφή συνεχίζουν να εκτοπίζουν εκατομμύρια ανθρώπους και να επιδεινώνουν την πείνα και τη φτώχεια. Για τις αγροτικές κοινότητες, η γη και τα εδάφη αποτελούν το θεμέλιο της ζωής, του πολιτισμού, της αξιοπρέπειας και της επισιτιστικής κυριαρχίας. Ως εκ τούτου, αυτή η διάσκεψη δεν είναι απλώς ένα φόρουμ πολιτικής – είναι ένας χώρος για να απαιτήσουμε δικαιοσύνη, να αμφισβητήσουμε την εξουσία των εταιρειών και να πιέσουμε για συστημική αλλαγή με βάση τα δικαιώματα των ανθρώπων.

Η πρώτη ICARRD το 2006 ήταν ιστορική, καθώς άνοιξε χώρο τόσο για τις κυβερνήσεις όσο και για τα κοινωνικά κινήματα, τα οποία οργάνωσαν το φόρουμ «Γη, Έδαφος και Αξιοπρέπεια». Αυτό

άνοιξε χώρο για σημαντικά επιτεύγματα, όπως οι Κατευθυντήριες Γραμμές για την Κατοχή Γης, η Διακήρυξη των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Αυτοχθόνων Λαών (UNDRIP) και η Διακήρυξη των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Αγροτών και των Άλλων Ατόμων που εργάζονται σε Αγροτικές Περιοχές (UNDROP), που ενίσχυσαν την αναγνώριση της γης ως ανθρώπινου δικαιώματος. Ωστόσο, παρά τις νίκες σε ορισμένες χώρες, η εφαρμογή τους έχει περιοριστεί.

Είκοσι χρόνια αργότερα, και υπό το φως των πολλαπλών κρίσεων που αντιμετωπίζει ο κόσμος, οι οργανώσεις μικρής κλίμακας παραγωγών τροφίμων αναμένουν από την ICARRD+20 να προχωρήσει περαιτέρω: να αντιμετωπίσει την συγκέντρωση γης, να διασφαλίσει τα συλλογικά και εθιμικά δικαιώματα, να προωθήσει την αναδιανεμητική αγροτική μεταρρύθμιση, να εξασφαλίσει τη δικαιοσύνη μεταξύ των φύλων και των γενεών και να υπερασπιστεί τα εδάφη ως χώρους αντίστασης, ελπίδας και μετασχηματισμού.

Κουτί 2

Πράσινη ανάπτυξη μέσω δεδομένων, αλλά τα δεδομένα δεν μπορούν να είναι πράσινα

Ενώ τα κινήματα για τη διατροφική, γεωργική και κλιματική δικαιοσύνη επιθυμούν να συντονίσουν τους αγώνες τους για την αλλαγή του συστήματος, οι αγορές άνθρακα ανθίζουν με ψηφιακά εργαλεία και διαδικασίες: εύρεση πληροφοριών, υπολογισμοί, προγραμματισμός παραγωγικών δραστηριοτήτων, διαβίβαση πληροφοριών πέρα από τα σύνορα ή αυτοματοποίηση των φυτωρίων, μεταξύ άλλων, και φαίνονται απρόσκοπτα, ακριβή και καθαρά. Σύμφωνα με τη νέα ψηφιακή τάξη πραγμάτων, οι μικρές και πολύ μικρές γεωργικές εκμεταλλεύσεις, τα κοινοτικά δάση, ακόμη και οι αυλές των αγροτικών σπιτιών μπορούν να εισέλθουν στις αγορές άνθρακα, καθώς η ικανότητά τους για δέσμευση διοξειδίου του άνθρακα (CO₂) μπορεί να υπολογιστεί και να δημοπρατηθεί.

Δορυφορικές μετρήσεις, γεωργία ακριβείας με αισθητήρες σε χωράφια και δάση, αυξημένη συνδεσιμότητα, ευρεία χρήση έξυπνων κινητών συσκευών, μοντελοποίηση με τεχνητή νοημοσύνη, αυξημένη ρομποτοποίηση και αυτοματισμός στα εργοστάσια – αυτές είναι μερικές από τις αναπτύξεις που οι εταιρείες ελπίζουν να κλιμακώσουν ως μέρος των προσπαθειών τους να αντισταθμίσουν τις εκπομπές τους. Αυτό θα συνδυαστεί με την πληρωμή πιστώσεων άνθρακα, πράσινων και μπλε ομολόγων, κλιματικών μέσων που θα συζητηθούν στην COP30.

Η ώθηση που δίνει η ψηφιοποίηση στις αγορές άνθρακα πρέπει να καταγγελθεί ως απάτη, ένα φίδι που δαγκώνει την ουρά του. Οι ψηφιακές τεχνολογίες δεν μπορούν ποτέ να είναι καθαρές επειδή εξαρτώνται από ορυκτά καύσιμα για την τροφοδοσία κέντρων δεδομένων και γκάτζετ και απαιτούν τον πιο επιθετικό εξορυκτισμό για την απόκτηση των υλικών τους.

Θα δούμε μεγάλες εταιρείες ψηφιακής τεχνολογίας στην COP30 να προσπαθούν να δαμάσουν τους ανθρώπους με αποζημιώσεις, προσφέροντας παράλληλα τα εργαλεία τους για τη μέτρηση των κερδοσκοπικών εκπομπών;

Κουτί 3

Αγροτική μεταρρύθμιση, αγροοικολογία και αγώνας για κλιματική δικαιοσύνη

Η κλιματική κρίση που αντιμετωπίζουμε σήμερα έχει τις ρίζες της σε μια μακρά ιστορία εκδίωξης – όπου οι λαοί μας έχουν αναγκαστεί να εγκαταλείψουν τα εδάφη τους – και αποικιοκρατίας της

οποίας η κληρονομιά συνεχίζεται σήμερα και στον εταιρικό έλεγχο των διατροφικών μας συστημάτων.

Το μοντέλο της βιομηχανίας γεωργίας, που βάζει το κέρδος πάνω από τους ανθρώπους και τη φύση, έχει καταστρέψει συστηματικά τη βιοποικιλότητα, έχει μολύνει τον πλανήτη και έχει επιδεινώσει την κλιματική κρίση. Κάθε χρόνο, το βλέπομε αυτό σε ακραία καιρικά φαινόμενα, με το μεγαλύτερο βάρος να πέφτει σε όσους εργάζονται στη γη, ψαρεύουν στα νερά και καλλιεργούν τρόφιμα για τις κοινότητές μας.

Για να απωθήσουμε αυτό το καταστροφικό σύστημα τροφίμων υπό την ηγεσία των εταιρειών απαιτεί μια θεμελιώδη αλλαγή στον τρόπο με τον οποίο σχετιζόμαστε με τη γη, το νερό, τα κοινά και τα εδάφη – και πώς μοιράζεται ο έλεγχος πάνω τους.

Ως εκ τούτου, για τους/τις αγρότες/-ισσες, τους αυτόχθονες πληθυσμούς, τους ψαράδες, τους/τις κτηνοτρόφους και όλους/όλες τους/τις παραγωγούς τροφίμων μικρής κλίμακας και τους/τις εργάτες/-τριες γης, ο αγώνας για αγροτική μεταρρύθμιση είναι κεντρικός στον ευρύτερο αγώνα για κλιματική δικαιοσύνη. Αυτό συμβαίνει επειδή, με απλά λόγια, χωρίς τον έλεγχο των ανθρώπων στη γη, το νερό, τους σπόρους και τα εδάφη, η αγροοικολογία – η πρακτική που θεραπεύει τη γη και υποστηρίζει τις κοινότητες – δεν μπορεί να ασκηθεί.

Η ολοκληρωμένη αγροτική μεταρρύθμιση είναι επομένως κάτι περισσότερο από την απλή αναδιανομή της γης. Πρόκειται για την ανάκτηση των κοινών που απαιτούνται για την οικοδόμηση εδαφών φροντίδας και οικονομικών βασισμένων στην αλληλεγγύη.

Αυτό πρέπει να συμβεί μέσω της δημοκρατικής συμμετοχής εκείνων που παράγουν και καταναλώνουν τρόφιμα.

Η αγροτική μεταρρύθμιση που ζητείται από κοινωνικά κινήματα όπως η La Via Campesina είναι επομένως ένας αγώνας για τις υλικές συνθήκες που επιτρέπουν στους παραγωγούς μικρής κλίμακας να ζουν με αξιοπρέπεια και να καλλιεργούν τρόφιμα σε αρμονία με τη φύση, μέσω αγροοικολογίας.

Γιατί Αγροοικολογία; Η αγροοικολογία των αγροτών απορρίπτει την εξάρτηση από χημικές εισροές και εταιρικούς σπόρους. Αντίθετα, καλλιεργεί τη βιοποικιλότητα, διατηρεί το έδαφος και το νερό και ανοικοδομεί χαμένα ή κατεστραμμένα οικοσυστήματα. Είναι ένα μοντέλο παραγωγής, ένα πολιτικό όραμα και ένας τρόπος ζωής που βασίζεται στον σεβασμό για τη Μητέρα Γη και τη συλλογική ευημερία όλων.

Συνδυάζοντας τη βιοποικιλότητα, την υγεία του εδάφους, τη διατήρηση του νερού και την τοπική γνώση, η αγροοικολογία των αγροτών χτίζει ανθεκτικά συστήματα τροφίμων που αποθηκεύουν άνθρακα στο έδαφος και τη βλάστηση. Αυτές οι φάρμες απορροφούν σημαντικό άνθρακα, συμβάλλοντας στη μείωση του ατμοσφαιρικού CO₂. Η δενδροκάλυψη, η ποικιλομορφία των καλλιεργειών και η οικολογική ισορροπία αναζωογονούν το έδαφος, αποκαθιστούν το τοπίο και αποτρέπουν τη διάβρωση, ενώ ρυθμίζουν τη ρύθμιση του τοπικού κλίματος, διατηρούν την υγρασία, αποτρέπουν τη ρύθμιση του τοπικού κλίματος, διατηρούν την υγρασία, αποτρέπουν τη διάβρωση και ψύχουν τη γη τόσο σε τοπικό όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο. Εφαρμοσμένη στην αλιεία και την κτηνοτροφία, αγροοικολογία προστατεύει τα υδάτινα οικοσυστήματα, διατηρεί τη βιοποικιλότητα και διασφαλίζει δίκαιη πρόσβαση στους πόρους. Οι κτηνοτρόφοι χρησιμοποιούν την κινητικότητα και την εκ περιτροπής βόσκηση για να αποτρέψουν την γονιμότητα του εδάφους. Ο αγώνας για την αγροτική μεταρρύθμιση και την αγροοικολογία πρέπει επομένως να προχωρήσει χέρι-χέρι, εάν θέλουμε να διαλύσουμε το εταιρικό σύστημα τροφίμων και να επιτύχουμε πραγματική κοινωνική, οικονομική και κλιματική δικαιοσύνη.

Φωνές από το πεδίο 1

Timbulsloko: Ένα χωριό που βυθίζεται στη θάλασσα

Susan Herawati, KIARA, Ινδονησία

Το Timbulsloko (Τιμπουλοκο) είναι ένα παραθαλάσσιο χωριό στη βόρεια Ιάβα, που βρίσκεται σε μια από τις ταχύτερα βυθιζόμενες περιοχές της Ινδονησίας. Η διείσδυση θαλασσινού νερού καταγράφηκε για πρώτη φορά το 1990, σηματοδοτώντας την έναρξη μιας δραματικής μεταμόρφωσης του τοπίου και των μέσων διαβίωσης του χωριού. Μέχρι το 1995, η θάλασσα ανέβαινε σταθερά, ανεβαίνοντας κατά μέσο όρο 18 εκατοστά κάθε χρόνο μεταξύ 2002 και 2016. Μαζί με τη βυθιζόμενη γη από κάτω, αυτή η άνοδος έχει αφήσει μεγάλο μέρος του χωριού μόνιμα κάτω από το νερό. Περισσότερα από 100 εκτάρια γης και μεταξύ 400 και 1.300 μέτρων ακτογραμμής έχουν ήδη εξαφανιστεί, μαζί με πολλά σπίτια.

Δεν πρόκειται απλώς για μια φυσική καταστροφή. Η βιομηχανική επέκταση έχει βαθύνει την κρίση. Αφού η λασποροή «Larindo» εκτόπισε τις βιομηχανίες από την Ανατολική Ιάβα το 2006, μετεγκαταστάθηκαν στην Κεντρική Ιάβα, ελκυσμένες από χαμηλότερους περιβαλλοντικούς κινδύνους και κόστος εργασίας. Το Demak (Ντεμακ), η συνοικία όπου βρίσκεται το χωριό Timbulsloko, εξελίχθηκε γρήγορα σε βιομηχανικό κόμβο. Αυτό και η επέκταση του λιμανιού επιδείνωσαν την κατάσταση. Οι βιομηχανίες εξάγουν τεράστιες ποσότητες υπόγειων υδάτων, κάνοντας τη γη να βυθίζεται ακόμη πιο γρήγορα. Ως αποτέλεσμα, οι πλημμύρες έχουν γίνει αφόρητες και κάθε χρόνο όλο και περισσότερο το χωριό εξαφανίζεται.

Αυτή η αργή καταστροφή έχει μεταμορφώσει τον τρόπο ζωής των χωρικών. Τη δεκαετία του 1960, η ακτή ήταν καλυμμένη με ορυζώνες, φυτείες καρύδας, οπωροφόρα δέντρα και λαχανόκηπους. Οι οικογένειες ζούσαν από το ρύζι, το καλαμπόκι και τα όσπρια, ενώ η γεωργία εξασφάλιζε τόσο τη διατροφή όσο και το εισόδημα. Όμως, καθώς η θάλασσα κατάπινε τη γόνιμη γη, η γεωργία κατέστη αδύνατη. Οι κάτοικοι αναγκάστηκαν να στραφούν από τη γεωργία στην εκτροφή γαριδών και γατόψαρων, και τώρα οι περισσότεροι εξαρτώνται αποκλειστικά από την αλιεία – συχνά υπό επισφαλείς συνθήκες.

Οι συνέπειες είναι σοβαρές. Η πτώση εισοδημάτων και η επισιτιστική ανασφάλεια έχουν αφήσει τις οικογένειες να αγωνίζονται για την επιβίωσή τους. Αυτή που κάποτε ήταν μια ακμάζουσα αγροτική κοινότητα βρίσκεται τώρα στην πρώτη γραμμή της κλιματικής κρίσης, εγκλωβισμένη ανάμεσα στην άνοδο της στάθμης της θάλασσας και σε μη βιώσιμες αναπτυξιακές πολιτικές που συνεχίζουν να την ωθούν όλο και πιο βαθιά κάτω από το νερό.

Φωνές από το πεδίο 2

Η κοινοτική αυτοδιοίκηση της γης ως δρόμος προς την κλιματική και τη φυλετική δικαιοσύνη

Massa Koné, UACDDDD, Μάλι

Στο Μάλι ο αγώνας για τη γη αποτελεί από καιρό αγώνα για αξιοπρέπεια. Για δεκαετίες, οι αγροτικές κοινότητες, οι γυναίκες και οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών – με επικεφαλής την Ένωση Ενώσεων και Συντονιστικών Οργανώσεων για την Ανάπτυξη και την Υπεράσπιση των Δικαιωμάτων των Μειονεκτούντων (UACDDDD) – πίεζαν για την αναγνώριση των δικαιωμάτων τους. Η επιμονή τους απέδωσε καρπούς το 2017, όταν το Μάλι υιοθέτησε έναν ιστορικό Νόμο για τη Γεωργική Γη, τον οποίο ακολούθησε ένα εκτελεστικό διάταγμα το 2018.

Για πρώτη φορά, τα εθιμικά δικαιώματα ιδιοκτησίας των αγροτικών κοινοτήτων αναγνωρίστηκαν νομικά, δημιουργώντας ένα νέο πλαίσιο στο σύστημα διακυβέρνησης της γης του Μάλι που προστατεύει τον έλεγχο των κοινοτήτων επί των πόρων τους. Κεντρικό ρόλο σε αυτό το σύστημα διαδραματίζουν οι Επιτροπές Γης των Χωριών (ΕΓΧ), ή COFOVs (commissions foncières villageoises).

Οι επιτροπές Γης των Χωριών είναι κάτι περισσότερο από νομικές δομές – είναι χώροι λαϊκής δημοκρατίας. Σε περιοχές που απειλούνται από την αγροβιομηχανία και τα εξορυκτικά έργα, επιστρέφουν την εξουσία λήψης αποφάσεων στις κοινότητες, οι οποίες καθορίζουν συλλογικά τους κανόνες για τη χρήση, τη διαχείριση και τη μεταβίβαση της γης. Οι γυναίκες, που ιστορικά αποκλείονταν, αναλαμβάνουν πλέον ηγετικούς ρόλους, μεταδίδουν γνώσεις και διαφυλάσσουν τη επισιτιστική κυριαρχία. Η παρουσία τους επιβεβαιώνει ότι η δικαιοσύνη για γη και η έμφυλη δικαιοσύνη είναι αδιαχώριστη.

Μέχρι σήμερα, η Ένωση Ενώσεων έχει υποστηρίξει τη δημιουργία των Επιτροπών Γης των Χωριών σε πάνω από 380 χωριά μέσω μια συμμετοχικής διαδικασίας δέκα σταδίων, η οποία βασίζεται στην εθνική νομοθεσία και σε δεκαετίες αγώνων. Δίνοντας προτεραιότητα στις γυναίκες και τους νέους, η προσέγγιση αυτή διασφαλίζει μια χωροταξική διακυβέρνηση χωρίς αποκλεισμούς, δίκαιη και ειρηνική. Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι οι Επιτροπές υπερασπίζονται όχι μόνο τη δίκαιη πρόσβαση στη γη, αλλά και τη συλλογική διαχείριση των εδαφών με βάση την αγροτική αγροοικολογία.

Καθώς ο κόσμος οδεύει προς την COP30, η εμπειρία του Μάλι προσφέρει ένα ζωτικό μάθημα: η κλιματική δικαιοσύνη δεν θα προκύψει από υποσχέσεις που δίνονται από πάνω προς τα κάτω, αλλά από κοινότητες που διαχειρίζονται τα εδάφη τους ως κοινό αγαθό. Οι Επιτροπές Γης των Χωριών αποδεικνύουν ότι είναι δυνατή μια βαθιά μεταμόρφωση, αν δοθεί στις κοινότητες η δυνατότητα να διαχειρίζονται τη γη τους ως κοινό αγαθό, για το μέλλον όλων.

Φωνές από το πεδίο 3

Η θεραπευτική δύναμη της αγροοικολογίας

Angie Belem Ruiz, Galaxias-UNICAM SURI, Άργεντινή

Οι γαλαξίες αγροοικολογικών καταφυγίων είναι συλλογικά διαχειριζόμενα αγροκτήματα στην Αργεντινή, που δημιουργήθηκαν σε **γη που ανακτήθηκε από τις αγροτικές επιχειρήσεις**. Ξεκίνησαν το 2018 από το UNICAM SURI (Universidad Campesina – Sistemas Rurales Indocampesinos), το αγροτικό πανεπιστήμιο του Αγροτικού Κινήματος του Σαντιάγο ντελ Εστέρο (MOCASE-VC), προσφέρουν καταφύγιο, θεραπεία και αξιοπρεπή εργασία σε νέους, γυναίκες, άτομα με διαφορετικό φύλο και μετανάστες που αντιμετωπίζουν αποκλεισμό, βία ή εθισμό.

Έφτασα στο Λας Γκαλάξιας (Las Galaxias) όταν καταδικάστηκα σε φυλάκιση επειδή ήμουν μέλος μιας ομάδας νέων που είχαν προβλήματα με τον εθισμό στα ναρκωτικά σε μια παραγκούπολη στα περικόρια της Λα Ματάνζα (La Matanza), στο Μπουένος Άιρες. Το δικαστήριο με καταδίκασε σε πέντε χρόνια. Στη δίκη, ένας συντονιστής από το Las Galaxias ζήτησε από τον δικαστή να με αφήσει να

εκτίσω την ποινή μου σε μια από τις κοινότητές τους, δουλεύοντας τη γη αντί να είμαι κλειδωμένος. Προς έκπληξή μου, ο δικαστής συμφώνησε, επιτρέποντάς μου όχι μόνο να ζήσω και να εργαστώ εκεί, αλλά και να έχω μαζί μου τις δύο μικρότερες κόρες μου.

Ξεκίνησα μαθαίνοντας πώς να εκτρέφω κασίκες με τη Μαμπελ (Mabel), μια αγρότισσα που με έμαθε πώς να αρμέγω, να διασφαλίζω την υγιεινή, να ψύχω το γάλα και να φτιάχνω τυρί. Αργότερα, φρόντισα τις ωτόκες όρνιθες: τις τάιζα, τους έδινα νερό, τις βοσκούσα και καθαρίζα το κοτέτσι τους. Σήμερα, στο Γκαλάξια Λα Ντοροτεα (Galaxia La Dorotea), φροντίζω τα πρόβατα και μοιράζομαι τις ευθύνες με άλλους νέους.

Χάρη σε αυτό το έργο, η ζωή μου έχει αλλάξει. Η παραγωγή υγιεινών τροφίμων και η ζωή στην κοινότητα έχει γίνει θεραπευτική και εκπαιδευτική. Από φυλακισμένος έγινα συντονιστής, με οργανωτικές και διοικητικές ευθύνες.

Η αγροοικολογία με θεράπευσε. Αποκατέστησε την αξιοπρέπειά μου, εμβάθυνε τον δεσμό μου με τις κόρες μου και μου έδειξε ότι η συνεργασία και η επαφή με τη γη μπορούν να μετατρέψουν την απελπισία σε ελπίδα. Για μένα, οι Γαλαξίες είναι κάτι περισσότερο από ένα καταφύγιο: είναι ένας δρόμος προς την ελευθερία, ενώ θεραπεύουν τη Μητέρα Γη και χτίζουν δίκαια και βιώσιμα συστήματα τροφίμων.

Φωνές από το πεδίο 4

Δίνοντας τη δύναμη στους ανθρώπους

Κίνημα των ανθρώπων που πλήττονται από τα φράγματα, Βραζιλία

Τα τελευταία δύο χρόνια, ο Αμαζόνιος της Βραζιλίας έχει βιώσει τις χειρότερες ξηρασίες στην ιστορία του. Μεγάλα ποτάμια όπως ο ποταμός Μαδέιρα στη Ροντόνια, ο μεγαλύτερος παραπόταμος του Αμαζονίου, ο οποίος φτάνει σε βάθος άνω των 20 μέτρων, έπεσε σε λιγότερο από 25 εκατοστά το 2024. Καθ' όλη αυτή την περίοδο, οι παραδοσιακές και παραποτάμιες κοινότητες (στα Πορτογαλικά: *ribeirinhas*) είδαν την παραγωγή τροφίμων και ψαριών τους να διακυβεύεται, καθώς και την πρόσβαση τους στην υγεία, την εκπαίδευση και άλλα δικαιώματα.

Η εντατικοποίηση της κλιματικής κρίσης και, κατά συνέπεια, των ακραίων φαινομένων, εξελίσσεται ταχύτερα από την αντίδραση του κράτους σε αυτήν. Ως εκ τούτου, ενώ συνέχιζαν να ασκούν πίεση στις κυβερνήσεις, οι πληγέντες πληθυσμοί που οργανώνουν τα δικά τους μέτρα προσαρμογής, με βάση την αρχή της κάλυψης των αναγκών των ανθρώπων πρώτα και σε συλλογική μορφή.

Στη Ροντόνια, ως αποτέλεσμα του αγώνα για κλιματική δικαιοσύνη, οι πληγέντες πέτυχαν την κατασκευή περισσότερων από 800 συστημάτων, δικτύων συλλογής, φιλτραρίσματος, αποθήκευσης και διανομής νερού, που κατασκευάστηκαν από τους ανθρώπους σε μια συλλογική προσπάθεια.

Οι πληθυσμοί που ιστορικά συνέβαλαν λιγότερο στην υπερθέρμανση του πλανήτη και προστατεύουν τα δάση μας τώρα όχι μόνο πληρώνουν το υψηλότερο τίμημα, αλλά πρέπει επίσης να αναπτύξουν

λύσεις χωρίς τους ίδιους όρους. Η απάντηση στην κρίση που βιώνουμε βρίσκεται στην τοποθέτηση του λαού στην εξουσία και στον μετασχηματισμό της κοινωνίας και της ανάπτυξη από τη βάση.

Νερό για τη ζωή!